

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Miejsce na nalepkę
z kodem szkoły

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

Arkusz II
Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Arkusz zawiera dwie części. Część pierwsza wymaga analizy materiałów źródłowych, a część druga napisania wypracowania na jeden z podanych tematów.
4. Odpowiedzi trzeba zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
5. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
6. Nie wolno używać korektora.
7. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
8. Obok każdego zdania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

Życzymy powodzenia!

Wpisuje egzaminator / nauczyciel sprawdzający pracę

Analiza źródeł informacji - zadania od 36 do 51 (30 punktów)																
Nr zadania	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.
Maksymalna liczba punktów	2	1	1	3	1	4	1	1	4	1	1	1	1	2	1	5
Uzyskana liczba punktów																

Nr zadania	Zadanie 52. - zadanie rozszerzonej odpowiedzi (20 punktów)				SUMA
Maksymalna liczba punktów	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Poziom IV	50
Uzyskana Liczba punktów	5	5 + 5	10 + 5	15 + 5	

Temat arkusza:

Ruś, Moskwa, Rosja, ZSRR – kontakty Polski ze wschodnim sąsiadem od średniowiecza po XX stulecie.

I. ŚREDNIOWIECZE. STOSUNKI POLSKO-RUSKIE X – XII w.

Źródło A

(fragmenty oznaczone od A-1 do A-11)

Powieść minionych lat

przekład i opracowanie F. Sielicki, Wrocław 1999, s. 99, 112, 117, 134-135, 143, 154-155

Powieść minionych lat – kronika ruska zred. przez mnicha monasteru kijowsko-pieczerskiego Nestora ok. 1113 r.

A – 1 Roku 6504 [996]. [Włodzimierz] żył z kniaziami sąsiednimi w pokoju – z Bolesławem lachkim i ze Stefanem węgierskim (...).

A – 2 Roku 6526 [1018]. Przyszedł Bolesław ze Światopełkiem na Jarosława, z Lachami. Jarosław zaś, zebrawszy Ruś i Waregów, i Słowien, poszedł przeciw Bolesławowi i Światopełkowi (...). Jarosław zaś nie zdążył się uszykować i zwyciężył Bolesław Jarosława. (...) Bolesław zaś wszedł do Kijowa ze Światopełkiem. (...) Gdy zaś Bolesław siedział w Kijowie, przekłety Światopełk rzekł: „*Ile tylko Lachów jest po grodach, zabijajcie ich*”. I pobili Lachów. Bolesław zaś uciekł z Kijowa, zabrawszy skarby i bojarów Jarosławowych, i siostry jego (...). I Grody Czerwieńskie zajął dla siebie. Światopełk zaś począł władać w Kijowie. I poszedł Jarosław na Światopełka, i zbiegł Światopełk do Pieczyngów.

A – 3 Roku 6538 [1030]. (...) Tegoż czasu umarł Bolesław Wielki w Lachach i był bunt w ziemi lachkiej: ludzie powstawszy pozabijali biskupów i popów, i bojarów swoich, i był u nich bunt.

A – 4 Roku 6539 [1031]. Jarosław i Mścisław zebrali wojów mnogich, poszli na Lachów i zajęli Grody Czerwieńskie znowu, i spustoszyli ziemię lachą, i mnóstwo Lachów przywiedli (...).

A – 5 Roku 6551 [1043]. (...) W tych też czasach wydał Jarosław siostrę swoją za Kazimierza, i dał Kazimierz za wiano ludzi ośmiuset, których był zabrał do niewoli Bolesław, zwyciężywszy Jarosława.

A – 6 Roku 6555 [1047]. Jarosław poszedł na Mazowszan i zwyciężył ich, i kniazia ich zabił, Mojsława, i poddał ich Kazimierzowi.

A – 7 Roku 6576 [1068]. [Powstanie w Kijowie] (...) Iziasław zaś zbiegł do Lachów (...).

A – 8 Roku 6577 [1069]. Poszedł Iziasław z Bolesławem [na Kijów przeciw Światosławowi i Wsiewołodowi] (...). I siadł na stolcu swoim (...). I rozpuścił Lachów na leże (...) i wrócił do Lachów Bolesław, w ziemię swoją.

A – 9 Roku 6581 [1073]. Wywołał diabeł zwadę między braćmi Jarosławiczami. W zwadzie Światosław z Wsiewołodem szli razem na Iziasława. (...) Iziasław zaś poszedł do Lachów z mieniem mnogim, mówiąc: „*Za to znajdę wojów*”. Wszystko to wzięli mu Lachowie, pokazawszy mu drogę do siebie. (...)

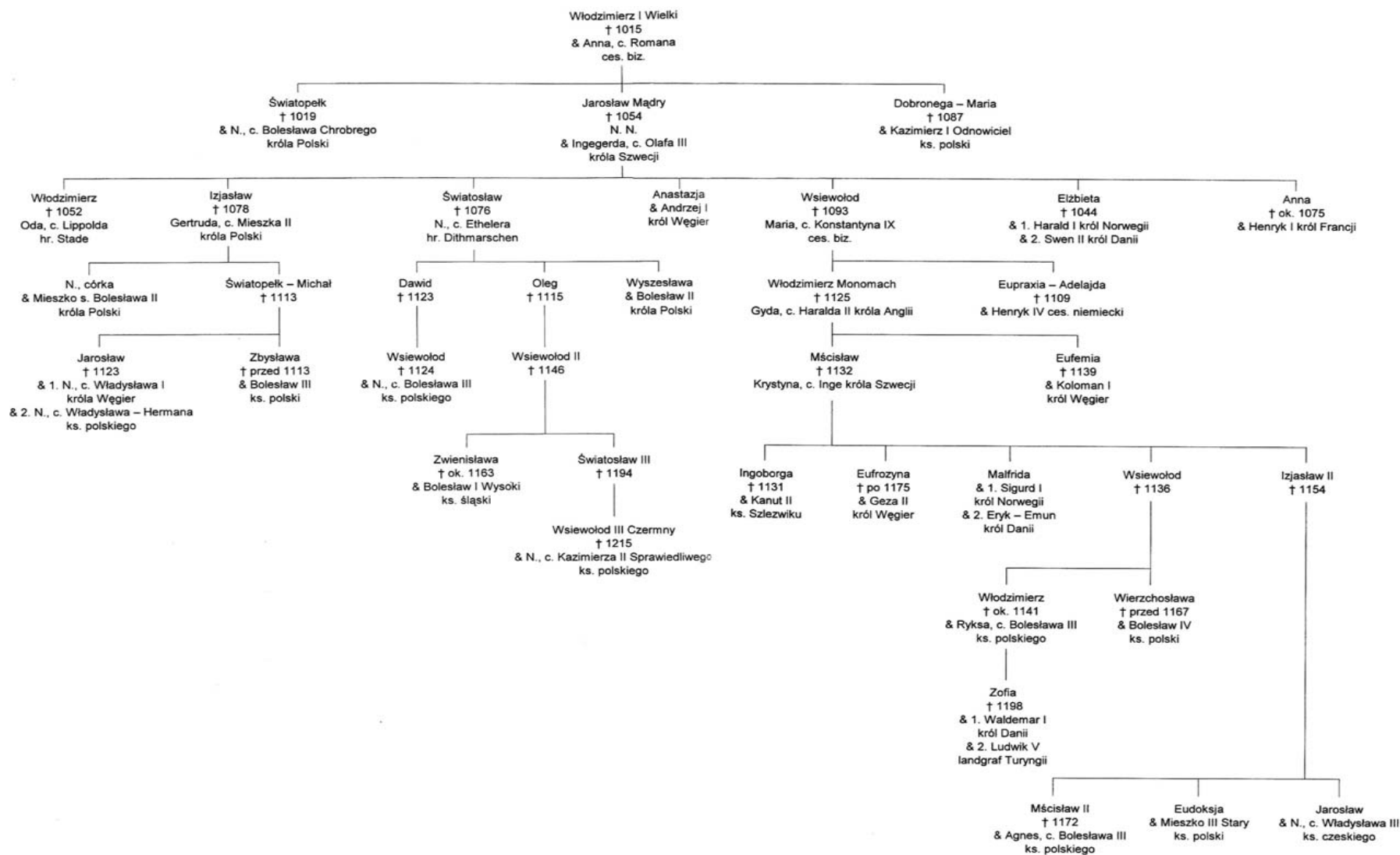
A – 10 Roku 6584 [1076]. Chodził Włodzimierz, syn Wsiewołodowi, i Oleg syn Światosławowy, Lachom na pomoc przeciw Czechom. (...)

A – 11 Roku 6585 [1077]. Poszedł Iziasław z Lachami, Wsiewołod zaś poszedł przeciw niemu (...) Iziasław siadł w Kijowie (...).

Źródło B

Najważniejsze związki dynastii Rurykowiczów z domami panującymi w Europie (XI – XII w.)

[w:] B. Zientara, *Dawna Rosja. Despotyzm i demokracja*, Warszawa 1995, s. 22-23

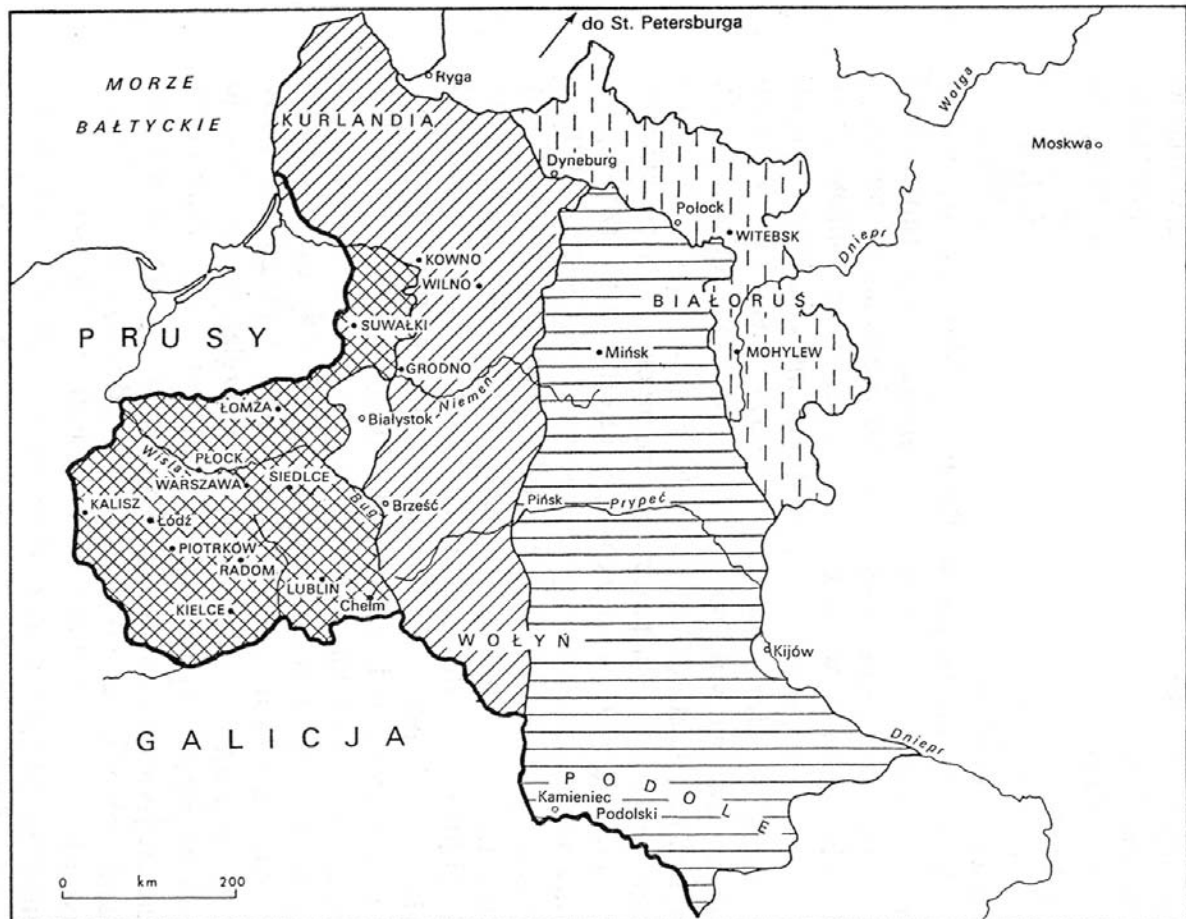

II. WIEK XIX i XX (do 1914 r.) – ZABÓR ROSYJSKI.

Źródło C

Mapa. Ziemie dawnej Rzeczypospolitej pod panowaniem rosyjskim

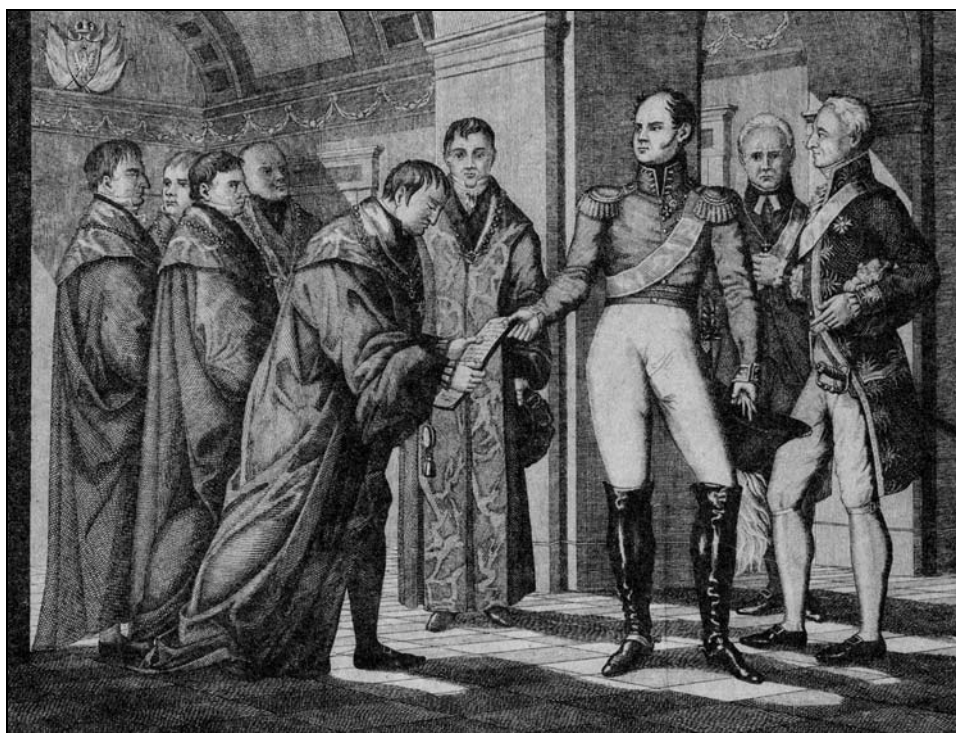
na podstawie: N. Davies, *Igrzysko Boże. Historia Polski, Kraków 1991, t. II, s. 116*

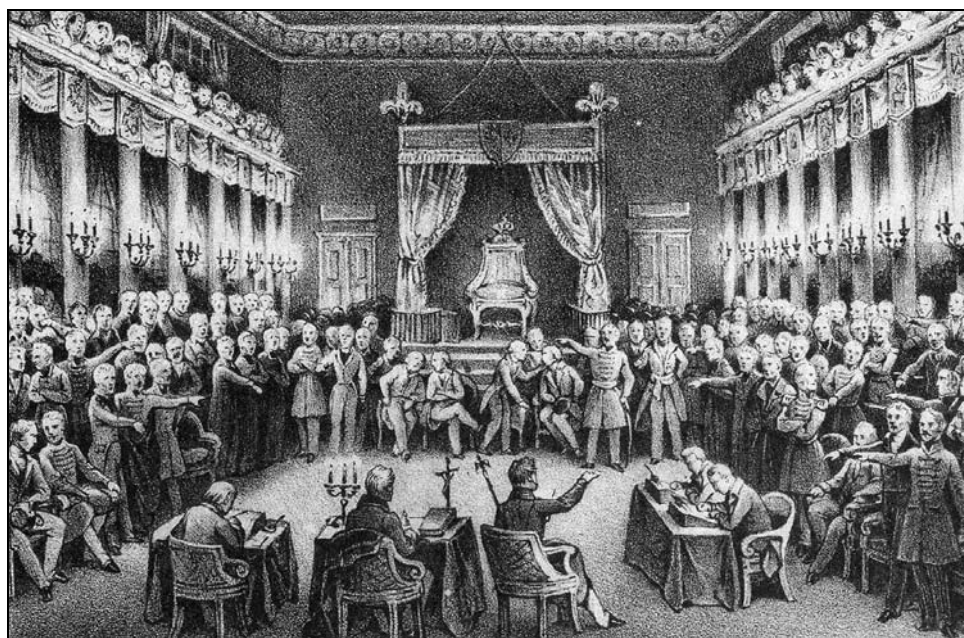
Źródło D

Ryciny i fotografie (źródła ikonograficzne) oznaczone D-1, D-2, D-3, D-4

Źródło: Warszawa i jej muzeum. Katalog wystawy poświęconej 400-leciu stoleczności Warszawy, Warszawa 1996, s. 95, 115, 218, 360

D-1.

D-2.

D-3.

D-4.

Źródło E

A. Mickiewicz, *Dziady część III, Bal u Senatora*

[w:] A. Mickiewicz, *Dzieła poetyckie, Nowogródek 1933, s. 200*

Adam Mickiewicz (1798-1855), „*Dziady część III*” napisał w 1832 r.

Oficer rosyjski (do Bestużewa)

Nie dziw, że nas tu przeklinają,
Wszak to już mija wiek,
Jak z Moskwy w Polskę nasyłają
Samych łajdaków stek.

Źródło F

Przepisy o prerogatywach urzędników rosyjskiego pochodzenia, służących w guberniach Królestwa Polskiego, 1867

[w:] *Dziennik Praw Królestwa Polskiego, t. 67 [1867]*

- Art. 3.** Urzędnicy rosyjskiego pochodzenia, służący w guberniach Królestwa Polskiego otrzymują rangi za wysługę według skróconych terminów (...).
- Art. 6.** (...) trzy lata nieskazitelnej służby w guberniach Królestwa Polskiego liczy się za cztery lata w Cesarstwie.
- Art. 18.** Urzędnikom rosyjskiego pochodzenia, delegowanym do zatrudnienia z powodu dokonanych tam przekształceń, wyznacza się fundusz [specjalny] (...). Czas przebyty przez tych urzędników przyjmuje się do wysługi pensji emerytalnej licząc 2 lata przebyte w Królestwie Polskim za 3 lata służby w Cesarstwie.

Źródło G

A. Błok, *Odwet*

[w:] *Literatura na świecie, tłum. A. Galis, 1980, nr 11 (115), s. 52-53*

Aleksander Błok (1880-1921), poeta rosyjski, „*Odwet*” - pierwotnie „*poemat warszawski*” - powstał w 1910 r., inspirowany pobyttem Błoka w Warszawie w związku z pogrzebem jego ojca, profesora prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

Warszawo, więc i ciebie zmusił
I dumnych synów twych, Polaków,
Do drzemki stek nasłanych z Rusi
Wojskowych mydłków i prostaków?

Źródło H

H. Kamiński, *Rosja i Europa. Polska. Wstęp do badań nad Rosją i Moskalami*

Warszawa 1999, s. 384-385

Henryk Kamiński (1813-1866), działacz polityczny, publicysta, filozof, w latach 1845-1850 na zesłaniu w Rosji, od 1851 na emigracji, tekst „*Rosja i Europa. Polska. Wstęp do badań ...*,” wydany był w Paryżu w 1857 r.

(...) twierdzimy, że Carowie nawet bez żadnego dla siebie niebezpieczeństwa mogliby Polszcze zapewnić dwie rzeczy, najzupełniejszą narodowość i jaką taką przynajmniej wolność (...). Polszcze bowiem niepodobna przyznać narodowości, nie przyzwalając na nieodłączną od niej obywatelską wolność (...). Cisnąc bowiem polską narodowość być mogą na zawsze li tylko moskiewskimi Carami, a przeciwnie, szanując ją, stają się (...) wkrótce Carami Słowian. (...) Inne bowiem części Polski oraz inne słowiańskie ludy pod niemieckim jarzmem zostające, widząc, że pod opieką Rosji można swobodnie życiem narodowym żyć, zapragnęłyby z nią braterstwa pod jej panami, a wtedy zaprawdę przeszłyby pod ich rządy i złąłyby się z nią w jedno państwo (...). Pojednanie się z Polską jest kluczem dla Carów do słowiańskiego berła, które się równa panowaniu nad światem.

Źródło I

Z. Krasiński, *Uwagi nad dziełem o Rosji, Europie i Polsce* H. Kamińskiego

[w:] Z. Krasiński, *Pisma filozoficzne i polityczne*, wydał P. Hertz, Warszawa 1999, s. 276-277

Zygmunt Krasiński (1812-1859), polemika Krasińskiego z H. Kamińskim datowana jest na rok 1857.

(...) Polska musiałaby zatem, wiążąc się z Moskwą, zaprzeczyć w sobie wierze (...) i sprzeniewierzywszy się własnemu sumieniu religijnemu (...). Nie – Polska tym samym zaraz by się własnej dziejowej duszy zaparła, najwyborniejszej treści własnej się pozbyła i pozbywszy, zginęła. (...) Niepodobieństwem zatem przystać na ono zdanie autora – chyba że Moskwa katolicką by się stała i sama uznała przeciwną swojej zasadzie zasadę, to jest odmoskwiała jak najzupełniej, inną duszę wzionęła w siebie, inne przyoblekła ciało, wyszlachetniała, spolszczała, wywniośliła się duchem ponad wszystkie narody. Lecz wnet by tym samym utraciła chuć i siłę zwierzęcą, konieczną jej na stanie się panią, plagą i karą świata.

Źródło J

Z archiwum cenzury rosyjskiej w Warszawie

[w:] *Świat pod kontrolą*, wybór, przekład i opracowanie M. Prussak, Warszawa 1994, s. 128-129

Karty pocztowe

Protokół z 31 I 1906. Raport prezesa Warszawskiego Komitetu Cenzury [Ch. Emmassuskiego] dla warszawskiego generała-gubernatora [G. Skałona]

W ostatnim czasie zaczęto przedstawiać do decyzji Warszawskiego Komitetu Cenzury drukowane głównie na kartkach pocztowych reprodukcje portretów różnych polskich dowódców i działaczy politycznych końca XVIII wieku i pierwszej połowy XIX wieku, wslawionych w walkach przeciw Rosji. Wśród nich znajdują się na przykład portrety Kościuszki, ostatniego bojownika o niepodległość Polski, znanego szewca warszawskiego Kilińskiego, wslawionego zorganizowaniem rzezi wojsk rosyjskich w Warszawie w 1795 r. [*tak w oryginale*], jednego z przywódców polskich kosynierów Bartosza Głowackiego, generałów i wodzów wojsk polskich z czasów powstania 1831 r. itp. Ponadto występuje się o zgodę do cenzury na przeznaczone do tego samego celu fotografie obrazów, przedstawiające różne epizody z historii walk Polski z Rosją o niepodległość, wizerunki polskiego herbu państwowego (orzeł biały), czasem w połączeniu z herbem Litwy i Rusi, fotografie z odbywających się w ostatnich czasach polskich demonstracji narodowych.

W istniejących do tej pory przepisach o cenzurze i prasie nie ma nigdzie bezpośrednich wskazań, którymi cenzura mogłaby się kierować przy dopuszczaniu do druku utworów podobnego rodzaju, dlatego Warszawski Komitet Cenzury do chwili obecnej działał w tym przypadku tylko na podstawie zarządzeń miejscowej władzy wyższej, nie pozwalając na szerokie rozpowszechnianie takich wizerunków i fotografii z obrazów, które będąc przesiąknięte polskimi patriotycznymi tendencjami, w tym właśnie czasie świadczą o dążeniach Polaków, aby demonstrować wszędzie, gdzie się tylko da, takie właśnie tendencje politycznego separatyzmu.

Wypełnienie tej luki w prawie wydaje się, według Komitetu, bezzwłoczną koniecznością, jeżeli nie w trybie ustawodawczym, co wymagałoby zbyt długiego czasu, to przynajmniej przez wydanie przepisów czasowych, którymi kierowałaby się cenzura (...).

Źródło K

Memorial księcia Aleksandra Bagrationa-Imeretyńskiego dla cara Mikołaja II

[w:] *Tajne dokumenty rządu rosyjskiego w sprawach polskich, drukowane na polecenie KC PPS, Londyn 1898, s. 9*
Aleksander Bagration-Imeretyński (1837-1901), general-gubernator warszawski w latach 1897-1901, Memorial ..., z 1898 r.

W związku z kwestią kościelną na poważną uwagę zasługuje działalność duchowieństwa rzymskokatolickiego w stosunku do władzy świeckiej. Duchowieństwo rzymskokatolickie w Królestwie Polskim stoi względem Rządu na stanowisku nader nienormalnym. Z jednej strony pod względem dogmatów bezwarunkowo podległe dalekiemu Rzymowi (...) tworzy ono jakby państwo w państwie. Jednak z drugiej strony miejscowi reprezentanci tegoż samego duchowieństwa bynajmniej nie odznaczają się kosmopolitycznym charakterem międzynarodowego Kościoła; przeciwnie u nich służba boża jak najściślej łączy się z walką za narodowo-polityczne interesy narodu polskiego (...).

Źródło L

Fragmenty wypowiedzi urzędowych i artykułów z prasy rosyjskiej z lat 1912-1913, odnoszące się do zbudowanego w Warszawie (w latach 1894-1912) na placu Saskim Soboru św. Aleksandra Newskiego

[Idź plac im. Józefa Piłsudskiego Sobór został rozebrany w latach 1919-1926]

[w:] P. Paszkiewicz, *Pod berłem Romanowów. Sztuka rosyjska w Warszawie 1815-1915, Warszawa 1991, s. 115-116*

Rosyjska prawosławna świątynia (...) wzniesiona na najwidoczniejszym miejscu Warszawy jest koniecznością nie tylko dla potrzeby religijnej, ale jest konieczna jako symbol rosyjskiej państwowości w tym kraju, symbol prawosławnej Rosji, której nierozłączną część stanowi Królestwo Polskie. (...)

Sobór ten z powodu swego umiejscowienia w rejonie nadgranicznym powinien majestatycznie i dumnie wnieść swoje złote kopuły i złożony krzyż nad ludem rosyjskim, wieszcząc mu, że prawosławna Ruś swoją narodową mocą i wiarą jest z nim. Swoją obecnością (...) rosyjski sobór obwieszcza światu i niespokojnym Polakom, że na zachodnich priwisłańskich kresach, nieodwołalnie utwierdziło się potężne prawosławne mocarstwo. Podobny do wojskowej chorągwi powinien wznosić się (...) wprowadzając spokojną pewność, że tam gdzie wzniesiony jest prawosławny rosyjski sobór, rosyjska władza i naród nie ustąpi ani maleńkiej piędzi ziemi (...). Powstanie nowej majestatycznej soborowej świątyni w Warszawie jako nadgranicznego filara prawosławnej Rosji ożywi nadzieje pozostałych Słowian na zjednoczenie pod opieką prawosławnego krzyża. (...)

ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ ŹRÓDEŁ INFORMACJI (30 punktów)

I. ŚREDNIOWIECZE. STOSUNKI POLSKO-RUSKIE X – XII w.

Uwaga: analizę źródeł rozpoczynasz od źródła B

na podstawie źródła B (drzewo genealogiczne)

Zadanie 36. (2 pkt)

Podaj imiona Rurykowiczów, którzy weszli w związki małżeńskie z córkami władców bizantyjskiego kręgu kulturowego.

1.

.....

2.

.....

na podstawie źródła B (drzewo genealogiczne)

Zadanie 37. (1 pkt)

Podaj nazwę rodu panującego, z którym Rurykowicze (obu płci), w okresie XI – XII w., najczęściej wchodziłi w związki małżeńskie.

.....

na podstawie źródła B (drzewo genealogiczne)

Zadanie 38. (1 pkt)

Sformułuj wniosek, dotyczący kontaktów międzynarodowych Rusi Kijowskiej. Wykorzystaj informacje zawarte w tym drzewie genealogicznym.

.....

.....

.....

na podstawie źródeł A oraz B

Zadanie 39. (3 pkt)

Scharakteryzuj stosunki polsko-ruskie za panowania Kazimierza Odnowiciela, odwołaj się do informacji w obu źródłach.

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródło A

Zadanie 40. (1 pkt)

Wskaż podobieństwo w polityce Bolesława Chrobrego i Bolesława Śmiałego wobec Rusi.

.....

.....

na podstawie źródeł A oraz B

Zadanie 41. (4 pkt)

Podaj imiona czterech władców Polski, którzy mieli za żony księżniczki ruskie.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

4.

.....

II. STULECIE XIX i POCZĄTKI XX W. – ZABÓR ROSYJSKI.

na podstawie źródła C (mapa)

podana mapa pokazuje zasięg ekspansji terytorialnej Rosji na ziemie dawnej Rzeczypospolitej w XVIII i XIX w.

w zadaniach 42. i 43. wskaż poprawne odpowiedzi

Zadanie 42. (1 pkt)

Przedstawiony na tej mapie stan posiadania i uzależnienia politycznego ziem dawnej Rzeczypospolitej Rosja osiągnęła w roku:

- A. 1795.
- B. 1807.
- C. 1812.
- D. 1815.

Zadanie 43. (1 pkt)

Zakratkowana (zaznaczona na mapie kratką) część obszaru dawnej Rzeczypospolitej została wcielona do Cesarstwa Rosyjskiego:

- A. w wyniku trzeciego rozbioru Polski.
- B. w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego.
- C. po klęsce powstania styczniowego.
- D. po klęsce rewolucji 1905 r.

na podstawie źródła D (ryciny i fotografie oznaczone D-1, D-2, D-3, D-4)

Zadanie 44. (4 pkt)

Uzupełnij odpowiednie pola tabeli (oznaczone literami A, B, C, D).

Oznaczenie ryciny/fotografii	Datacja przedstawionego wydarzenia (wskazany rok)	Przedstawione wydarzenie na wskazanej rycinie/fotografii	Imię ówczesnego cesarza Rosji i lata panowania	Stan relacji polsko-rosyjskich <u>we wskazanym roku</u> (carat wobec Polaków w Królestwie Polskim /Polacy w Królestwie Polskim wobec Rosji)
D-1	1816	<i>Ustanowienie przez cesarza Rosji i króla Polski Uniwersytetu w Warszawie</i>	<i>Aleksander I 1801-1825</i>	A.
D-2	1831	B.	<i>Mikołaj I 1825-1855</i>	<i>Powstanie listopadowe i wojna polsko-rosyjska</i>
D-3	1861	<i>Pogrzeb pięciu poległych</i>	<i>Aleksander II 1855-1881</i>	C.
D-4	1898	D.	<i>Mikołaj II 1894-1917</i>	<i>Nadzieje kręgów ugodowych w Królestwie Polskim na liberalizację stosunków politycznych i swobody narodowe w związku z wizytą cara w Warszawie w 1897 r.</i>

na podstawie źródeł E oraz G

Zadanie 45. (1 pkt)

Nazwij zjawisko, które jest przedmiotem krytyki i oceny obu poetów.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła F

Zadanie 46. (1 pkt)

Wyjaśnij powód, dla którego warunki zatrudnienia Rosjan w Królestwie Polskim były korzystniejsze niż w Rosji.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła H

Zadanie 47. (1 pkt)

Wyjaśnij, co zdaniem autora warunkowało skuteczną realizację programu rosyjskiego panslawizmu.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła I

Zadanie 48. (1 pkt)

Wyjaśnij, co zdaniem Krasieńskiego wyklucza związek Polski z Rosją.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła J

Zadanie 49. (2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego kartki pocztowe niepokoiły Komitet Cenzury (A) i odpowiedz, jaki stwarzały problem formalny (B).

A.

.....
.....

B.

.....
.....

na podstawie źródeł I oraz K

Zadanie 50. (1 pkt)

Odpowiedz, w ocenie jakiego zjawiska oba teksty, tak różne – wypowiedź polskiego poety i raport rosyjskiego urzędnika - są zbieżne.

.....
.....
.....

na podstawie źródła L

Zadanie 51. (5 pkt)

Wyjaśnij ideowy i polityczny zamysł władz rosyjskich, decydujących się na wzniesienie cerkwi (Soboru) w centrum Warszawy (na pl. Saskim).

Swoje wnioski zapisz w punktach.

1.

.....
.....

2.

.....
.....

3.

.....
.....

4.

.....
.....

5.

.....
.....

ZADANIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI (20 punktów)

Zadanie 52. (20 pkt.)

Zadanie zawiera dwa tematy do opracowania. Wybierz jeden z nich i wybrany temat podkreśl.

Temat I

Scharakteryzuj politykę Rosji wobec Rzeczypospolitej w XVIII stuleciu.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

Emanuel Rostworowski, Polska w układzie sił politycznych Europy XVIII wieku,

[w:] *Polska w epoce oświecenia. Państwo, społeczeństwo, kultura*, red. B. Leśniodorski, Warszawa 1971, s.

Emanuel Rostworowski (1923-1989), historyk, redaktor naczelny Polskiego Słownika Biograficznego

„Od czasów zatargów Piotra I z Augustem II Rosja przyjęła politykę krepowania władzy królewskiej w Polsce i w tym duchu zawierała liczne porozumienia z Prusami i Austrią. (...) Niekiedy myślano w Petersburgu o sojuszu z Polską (...) w zasadzie jednak dogadzała Rosji neutralność bezwładnej Rzeczypospolitej, neutralność traktowana elastycznie, bo przepuszczalna dla rosyjskich przemarszów. Nie był to wszakże system ścisłej hegemonii czy kurateli politycznej, który zarysował się w dobie sejmu niemego i który potem starała się wprowadzać w życie Katarzyna II. (...) Dość rozpowszechniona w polskiej historiografii opinia, jakoby protektorat rosyjski stanowił przygotowanie do włączenia całej Rzeczypospolitej w imperium carskie, nie wydaje się uzasadniona (...) inkorporacja całej Polski tak bardzo wzmocniłaby mocarstwową pozycję Rosji, iż musiałaby się spotkać z energicznym przeciwdziałaniem innych mocarstw. (...) Rząd Katarzyny II w latach sześćdziesiątych niewątpliwie nie dążył do zaboru (...) protektorat miał zapewnić osłonę zachodniej granicy imperium rosyjskiego i ewentualne współdziałanie uzależnionej Rzeczypospolitej w wojennych poczynaniach Rosji. System protektoratu nosił w sobie organiczną słabość, jaką był brak silnego rządu zdolnego narzucić [społeczeństwu] uległość wobec rosyjskiej gwarantki. (...) Katarzyna II w roku 1795 wymuszając na Stanisławie Augustcie akt abdykacji, uczestniczyła w pogrzebaniu tej polityki, którą rozpoczęła przed trzydziestu laty wkładając koronę na skronie stolnika litewskiego. (...)”

Temat II

Scharakteryzuj politykę Rosji Radzieckiej i ZSRR wobec Polski w latach 1918-1956.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

Tadeusz Żenczykowski, Dwa komitety 1920, 1944. Polska w planach Lenina i Stalina, Warszawa 1990, s. 123

Tadeusz Żenczykowski (1907-1997), prawnik, publicysta, w okresie II wojny światowej w Biurze Informacji i Propagandy KG ZWZ-AK, po 1945 na emigracji.

„Nie ulega wątpliwości, że tzw. Tymczasowy Komitet Rewolucyjny pod przewodnictwem Marchlewskiego – kreowany w lipcu 1920 roku – stał się swego rodzaju pierwowzorem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, utworzonego również w lipcu – ale 1944 roku.

Obydwa wywodziły się z tej samej generalnej koncepcji sowieckiej podporządkowania sobie Polski i wykorzystania jej dla politycznych celów Moskwy i komunizmu. Przeprowadzając ich porównanie, widać wiele analogii przy oczywistych różnicach, wynikających z dzielącego je czasu, odmiennego układu sytuacji i z innych warunków, w jakich ten wzorzec wprowadzano w życie. (...)

Komitet Białostocki był jednym z elementów szerokiego planu Lenina wywołania światowej rewolucji (...). Głównym ich motorem były ambitne założenia ideologiczno-polityczne, w których czynnik rosyjskiego imperializmu, odgrywał wówczas wtórną rolę.

Twórca PKWN – Stalin – traktował swój „program polski” jako jeden z ważniejszych czynników składowych sowieckiego imperializmu, używającego argumentów ideowych tylko w charakterze materiału posiłkowego, potrzebnego w kampanii propagandowej. Stalin nie chciał przysparzać sobie kłopotów wewnętrznych i trudności międzynarodowych – dlatego też nie zamierzał uczynić z Polski „XVII republiki” (jak głosiła uproszczona antyrosyjska propaganda polska i zagraniczna), ale dążył do tego, by przy pozorach suwerenności stała się największym z państw satelickich.”

